

ח"ו, ובשאר ענינים ימסור הכל להשי"ת שיעשה כחפצו בין בגוף ובין ברוח.

סד. לעולם ישים אדם עצמו כשור לעול וכחמור למשא (תד"א). שור רומז לגדלות המוחין כמו"ד ידע שור קונוהו, בכור שורו הדר לו, וחמור ירמוז לקטנות המוחין, והוא שבשעה שנסתם לבו של אדם ונמצא בחשכות הדעת בכ"ז ישים עצמו כשור כאילו הי' בבחי' שור וישים עול מלכות שמים על עצמו וענין עול הוא על הצואר היינו שישמור אלו האיברים שמן הצואר ולמעלה בשמירת המחשבה העין והפה, כי בשעת קטנות הדעת יכול יותר להכשל והוא בסכנה. אמנם בשעת הארת הדעת קל יותר להישמר מענינים הנ"ל שהרי הוא בדעה מיושבת אך ישים עצמו כחמור למשא כאילו הי' בבחי' חמור וכמשא שעל כל הגוף היינו להזהר מאד בעובדות פשוטות ובדקדוקי מצוות שיהיו מעשיו מרובין מחכמתו.

סה. ויאמר הנה האש והעצים ואי' השה לעולה (בראשית כב—ז). ע"ד רמז עצים היינו העצות וההכנה לעבודתו ית', אש היינו התלהבות ואי' השה לעולה שאחרי כל זה עדיין לא הגיע לנקודה הפנימית למסור עצמו כקרבן להשי"ת, וע"ז השיב לו א' יראה לו השה לעולה בני, היינו שלזה צריך סייעתא דשמיא ואולי זה כונת המשל המובא בתולדות, באחד שרשם כל זחפצים ואח"כ לא מצא את עצמו.

סו. ענין עבודה להשי"ת מצד האדם היא יותר בסור מרע כי בעניני עשה טוב

או היא אהבה שאינה תלוי' בדבר ואינה בטלה לעולם ואהבה זו אינה תלוי' בדבר שיוכל למונעו, כי המחשבה פועלת תמיד, בכל מקום ובכל זמן, בין בטוב לו ובין במצוקה, בין בהקיץ ובין בשינה, וגם היצר הרע אינו שולט על המחשבה והאדם יכול תמיד להשליך מחשבותיו שאינן טובות ולקשר מחשבתו בקדושה. ואז כי מימיני בל אמוט (תהלים טז—ח). כי מימיני פי' מן השי"ת העומד לימין אביון בל אמוט.

סב. יש לך אדם שכל עבודתו ותו"ת שלו מיוסדים על הגבהות, כי בטבע האדם ובפרט אם הוא בר דעת קצת שרוצה להיות אדם גדול ולא דוקא שיחזיקוהו אחרים לאדם גדול אלא הוא בעצמו חושק וכוסף להיות אדם גדול, ולפעמים גם לוקח את עצמו למדת השפלות אחרי ששמע מצדיקים וגדולים שגדולתם היתה במדת השפלות וכן בשאר המדות שמתפעל מהם וחושק בהם והכל מפני שרוצה להיות גדול. ואפי' אם אין זה בהכרח מכ"מ מתגנבת מחשבה כזו בתוך לבבו. וקצת סימן ובחינה יש ע"ז אם נכשל ח"ו בעבודתו באיזה חטא או עון נעשה בעצבות ומר"ש ונופל ברוחו והכל מפני שאין מתאים לו שגם לו יקרה מעשה שכוה, וצריך האדם לתת חשבון לנפשו ולהתבונן בזה, ולהשתדל מאד אשר כל מעשיו ומדותיו יהיו על יסוד יראת השי"ת.

סג. הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (ברכות לג:), האדם ישתדל תמיד להרגיש יראת שמים בלבבו, כי העוה"ז מסוכן מאד ועלול להשכיח את האדם שלא יזכור מבוראו

ובעבודתו ית' היא העבודה לה' באבר המות.

סח. שני דרכים בעבודת ה', יש אשר עבודתו להגביה עצמו להשי"ת וזה דרך גבוה וקשה מאד כי צריך לזה סיגופים וזיכוד החומר שיהי' ראוי לעלות בהר ה' וזה דרך הצדיקים וע"ז נאמר ראיתי בני עלי' והמה מועטים. והדרך השני' היא להמשיך את אור השי"ת אליו להאיר לו מתוך החושך בבחי' אני ה' השוכן אתם וכו' ולזה צריך להיות סר מרע בכל יכולתו, אמונה פשוטה, אמונת חכמים, דיבוק חברים ושפיכת נפשו לה' תמיד ולבקש על נפשו לסייע לו מן השמים בשמירת מעשה, דיבור ומחשבה. ונקודה זו גילו רבותה"ק מלעכו"ץ ותלמידיו הקי' זי"ע.

סט. אמת קנה ואל תמכור. הרמו כמו שכתוב במשלי רע רע יאמר הקונה טוב טוב יאמר המוכר. שבמדת אמת צריך להיות בבחי' קונה שכל מה שהשיג ידמה לו שעוד לא השיג האמת לאמיתו, כי האמת עמוקה מאד כי היא חותם השי"ת.

ע. אף האדם הרוצה לעבוד את השי"ת אם ישים עיקר מגמתו בעשה טוב לרדוף אחר המצוות ויעסוק בתו"ת ועל ענין סור מרע לא ישים מחשבתו לזכך גפשו מהמדות הרעות ולשמור פיו עיניו ומחשבתו, אז יהי' תמיד מעורב מטוב ורע כי הרע לא ילך מעצמו. אך אם ישים עיקר עבודתו בסור מרע אז כפי שיזוכך מעט מעט ממילא תשתוקק ותכסוף גפשו לעשות טוב, כי מטבע הנפש הנקי' שתכסוף לעשות נח"ר ליצרנה. וא"ת א"כ לא יעשה אדם שום

הרי כשעושה מצוה הכל עושה בכוחו ית"ש כשמניח תפילין הרי בלי כח ה' לא יכול לזוז באיבריו כלל וגם התפילין בעצמם השי"ת נתן לו ממון לקנות וכן בכל מצוה. כמאמ' חז"ל במדרש מי הקדימני ואשלם, אמנם בסור מרע הלא אדרבא השי"ת נטע בטבע החומר כל מיני תשוקות ותאות ונתן בו יצה"ר להסיתו והאדם צריך לעשות נגד טבעו ולכבוש את יצרו מפני רצונו ית' ואף שגם בזה יש עזר מהשי"ת הרי העזר הוא רק ענין מחשבתי שהשי"ת גותן באדם מחשבות טובות אבל טבע האדם בפועל הוא לעשות רע, כי יצר לב האדם רע וע"כ סור מרע נקרא עבודה מצד האדם אבל עשה טוב הוא השכר מהשי"ת וחסד ממנו כדאיתא בזה"ק מי שפגע בעני דורונא דשדר לי' קוב"ה. וי"ל שזה ענין ישב אדם ולא עבר עבירה כאילו עשה מצוה (קידושין לט). היינו שנחשב לו כאילו הוא עשה מצוה כי כשעושה מצוה ממש הרי הוא חסד ה' שזיכהו ואין זה נקרא עושה מצוה.

סז. תפילין של ראש רומז - לחכמה ומחשבה בעבודת ה' ית"ש, ותפילין של יד רומז לעבודת ה' במעשים פשוטים וזה ענין שהקפידה תורה כ"ז שבין עיניך יהיו שתים רמוז שלא יהי' חכמתו מרובה ממעשיו, והא דקיימ"ל, תש"ר ותש"י אין מעכבות זו את זו רמוז שבזמן שלא בא מעשה לידו יעבוד את ה' במחשבה ושעבוד המחשבה זה נקרא מעשה שעובד ה' במוחו שגם המוח הוא מרמ"ח איברים שצריך לעבוד בו את השי"ת, וחסרון החכמה הוא כשרוצה רק לדעת הרבה אבל המחשבה וההרהור בדברי תורה